

JEŽÍŠOVO NAROZENÍ

Převod materiálu
Dana Rotkovská

Ž 72,8+11- A panovat bude od moře až k moři, od řeky do dálav zemí. Všichni králové se mu budou klanět, všechny národy mu budou sloužit.

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

- vyprávění L 2,1-20 je vystavěno pomocí silných **kontrastů**: na jedné straně císař Augustus (Vznešený) - jeho moc je na první pohled zřejmá. Vydá rozkaz a říše se dá do pohybu. Proti němu tu stojí symbol bezmoci, novorozenec, narozené kdesi na okraji jeho říše.

Řas císaře vyznačuje letopočet důležitých nařízení, reforem; Řas Ježíšův se počítá jen podle měsíce jeho narození - nejduv Alžběty (L 1,26) a potom Marie (2,6). Boží skutky nepochybně zásadně souvisejí s důjinami tohoto světa - počínají se však ke slovu úplně jinak a jindy než tam, kde jsou důjiny „viditelné“. Víra smí vidět Boží dílo skryté právě uprostřed bezmoci a bezvýznamnosti.

- **Marie** „Nový zákon mluví o Marii s nejkrajnější střídmostí. Vnuje také velkou péči tomu, aby ji ochránil proti pověstem a omylům, které by v ní tak snadno našly podnět k tomu, aby v její prospěch byla odsunuta naprosto ústřední postava Ježíšova. To nebrání, abychom ji oslavovali jako 'matku Pána', jako tu, kterou budou blahoslaviti všichni národové (sr. L 1,39-56). Nelze ji srovnávat s žádnou jinou ženou a její povolání bylo právě tak jedinečné jako povolání jejího syna. Je-li 'požehnaná mezi ženami' (L 1,42), není to proto, že je matkou nebo že by byla vzorem mateství, nýbrž proto, že se stala matkou svého Božího Syna a prostě ednicí jeho vtělení. Ostatně její poslušnost z ní činí přímo obraz a vzor povolání i úkolu církve a každého jejího člena. Je především tou, která přijímá Pána s poddaností (L 1,38.48) i za cenu, že ztratí dobrou pověst (sr. Mt 1,19nn). Je tou, která v sobě nosí Ježíše Krista. Nechce si jej však nechat pro sebe, ale přináší jej světu. V tomto smyslu se spolu s církví podílí na tom, co bychom mohli nazvat Boží 'spiknutí' pro záchranu světa, a je možno ji slavit jako tu, která v skrytu přivedla mezi lidi Krista, v němž je přítomno Boží království. Byla pro svět tím, čím církev zůstane až do návratu Kristova, totiž 'podloutnicí' nebe.“ /BS-A, s.103/

- **anděl** - častokrát známe pouze jejich jméno a zvěst (L 1,26-38), a někdy ani jméno neznáme (2,10n). Podoba andělů není podstatná. Bible nespekuluje o tom, zda andělé žijí věčně nebo zda umírají. Většinou je ani nepopisuje - jen vzácně - a to vždy tak, aby vynikla funkce těchto zpravodajců (Gn, Iz, Zj). Anděl znamená řecky posel a jeho závažnost nespočívá v andělském pohledu, očí, těle, atd. Důležitá je jeho zvěst, kterou obvyklejší lidé - jako Abraham, Sára, Alžběta, Marie, pastýři - přijímají jako zvěst Boží, jako slovo závažné a smírodatné. Této zvěsti pak podřídí svou vůli. Berou ohled na tu vůli, která je celému světu k dobrému. Zvěst andělů můžeme do jisté míry připodobnit řeči proroků - ti také zvěštovali to, co si Bůh přejel.

- **Gabriel** znamená řecky - Bůh se projevil jako mocný. Jméno potvrzuje význam zvěsti.

- **pastýři** - byli patriarchové lidu Izraelského (Abraham, Izák, Jákob, Mojžíš, David), ale za Ježíšových řas jimi lidé opovrhovali. Evangelista L řasto upozoruje, že Bůh si nevyvoluje lidi vážené a mocné, ale právě chudé a opovrhované. (viz také CBL a TdV s.191)

- **náhlost andělského zjevení**(L 2,9): Jakkoli byl příchod Mesiáše zvěstován dopředu, přece se narození Ježíše stává událostí naprosto nečekanou. Jakoby se doprostřed lidského řasu prolomil řas úplně jiný, řas Božího království. řlově uzavřený do řasu svého žití najednou slyší, že jeho dnešek byl radikálně proměněn. Protože s touto změnou nepočítal, počítuje báze. Smí však slyšet - jde o událost nanejvýš radostnou a nadřjnou. Stalo se něco nečekaného, nového, nevypočitatelného - a my tuto událost smíme vítat jako naplnění Božího záměru (už je to tady!).

- „sláva Pán? se rozzá?ila kolem nich"(2,9)- uprost?ed noci si pastý?i uv?domili, že se jim nezdá nic d?ivého, a?koli prožívali báze?, úctu - tedy n?co, co ?lov?kem ot?ese. O sláv? Boží se v bibli hovo?í pom?rn?asto v knihách Mojžíšových i u prorok?. Evangelista Lukáš odkazuje zmínkou o sláv? k Bohu, ale nem?li bychom si ji p?edstavovat jako fyzikální sv?tlo, jako n?jakou žárovku, která na chvíli zablikala. Jde o popis radosti a bázn? pastý??, o jejich rozpoznání, že se odehrává n?co dobrého, co jist? Bohu není proti v?li.

- **báze?** „Báze? je lidská reakce na Boží zjevení. Když B?h zjevuje své království v Ježíši Kristu, jsou lidé p?ekvapeni: nejasn?, citov? objevují nezm?itelnou vzdálenost, jež je d?lí od živého Boha; báze? se mísí s úžasem.“ (BS-A, s.16).

úskalí textu

- nenechme se mýlit tím, že evangelista nezmi?uje žádné Mariiny vzdory a výmluvy. ?íci ANO k and?lskému zv?stování znamenalo pro Marii (hebr. *Mirjam* znamená vzpoura, rebelie - viz Nu 12,1nn) zvolit krok do prázdna, nejistotu, riskovat nezajišt?ný p?íbh?h s otev?eným koncem. Jestliže ?ekla ANO a spolehla na Boží zaslíbení, za?adila se po bok velkým sv?dk?m a sv?dkyním víry, kte?í se s odvahou, vytrvalostí i s pokorou vydali na cestu do neznáma.

- d?ti v?tšinou p?íbh?h o narození Ježíše Krista znají. Je proto pot?eba zd?raznit zv?stné motivy, které n?kdy stojí v pozadí (ne?ekanost Ježíšova narození, kontrast bezmoci a sv?tovládných aspirací).

- p?estože Ježíšovo narození doprovází p?edstavení „nebeského p?veckého chóru“, nemá víra nijak usnadn?né rozhodnutí. Mesiáš nepotkává obklopeného nebeskou zá?í, ale v nesmírn? ubohých a naprosto neromantických pom?rech (2,16).

- nepozorným ?tením Lukášova váno?ního evangelia se mezi lidmi ustálil obrat „lidé dobré v?le“ - jakoby Ježíš?v p?íchod platil práv? jim. Evangelista ovšem chce vyjád?it prvý opak - p?estože lidé necht?jí znát svého Stvo?itele a za?izují se na sv?t? po svém (Augustus), B?h z?stává v?rný a posílá Spasitele, který svým dílem mezi lidmi uprostraní zachra?ující Boží v?li.

- Váno?ní vypráv?ní je pom?rn? známé, proto je m?žete místo vlastního výkladu nechat d?ti vypráv?t podle obrázkového seriálu. Otázkami je p?itom ve?te, aby si uv?domovaly, co jednotlivé scény vlastn? znamenají (zám?r císa?e a jeho role ve vypráv?ní, nep?íjetí od lidí, kontrast chudého narození s p?áním, které máme, neobvyklá volba adresát? váno?ní zv?sti...atd.).

Poslední scénu potom d?ti dokreslí. O jejich kresb? je t?eba spole?n? mluvit, aby si uv?domovaly, co opravdu v Lukášov? vypráv?ní je a co tam automaticky a ?asto nep?im?en? p?idává naše fantazie betlém? (and?ly, t?i krále, lidskou št?drost...).

pom?cky:

- obrázek pastý?e, obrázek Betléma.

Pracovní listy - Evangelia ?. V/2 (skládací Betlém)

motiva?ní uvedení do p?íbh?hu

Otázka pro mladší a st?ední školní v?k:

Všímají si lidé raději více prezident?, herc?, sportovc? a zpěvák? nebo těch, kteří se starají o děti, o nemocné?

Otázka pro starší školní věk:

Myslíte, že o Ježíšovo narození se má vyprávět jen o vánocích? Šlo by to i jindy?

(Můžete s dětmi projít příběhem a zjišťovat, na které časové údaje má příběh sám vazbu - a na které tedy sám reaguje)

osnovy vyprávění

a) osnova pro mladší a střední školní věk:

Vyprávějte jen oddíl L 2,1-20, využijte obrázek Z. Šorma:

I. Motivace

II. Císařské nařízení

III. Cesta do Betléma

IV. Ježíšovo narození ve chlévě

V. Pastýři pospávají u Betléma

VI. Andělská zvěst

VII. Betlém (vyprávějte o tom, co mají děti nakreslit)

b) poznámky a osnova pro starší školní věk

I. Motivace

II. Andělské zvěstování Marii

III. Mariina příkladná víra

IV. Císařský rozkaz, putování do Betléma a narození Ježíše

V. Andělé oznamují překvapivou zprávu pastýřům

VI. Pastýři nalézají novorozeně

I. NA CO SE NEJVÍC TŘÍME?

To dnešní vyprávění zná určitě každý z vás. A nejenom vy v nedělní škole. I vaši spolužáci vědí, že se Ježíš narodil v Betlémě Josefovi a Marii. Vědí to, protože to patří k Vánocem, na které se všechny děti těší. Vědí

to, protože slyší vánoční koledy a vidí betlémy, vystavené ve výkladech obchodů. Ale proč se na Vánoce tak těšíme? Vy dříve se asi těšíte hlavně na vánoční dárky. My dospělí třeba zas na svoje vánoční tradice a zvyky, které jsou odedávna s tímto svátkem spojeny. Ale snadno se stane, že to naše těšení a očekávání přehluší to, co nám evangelista Lukáš o Ježíšově narození skutečně napsal. Že jste si o tom někdy přímě z Bible? A že jste to pozorně? Víte, jak to všechno začalo?

II. ANDĚLSKÉ ZVĚSTOVÁNÍ MARII

My se na Vánoce připravujeme adventem. Náš advent trvá čtyři týdny. Ale v Bibli se dočteme, že to začalo mnohem dříve. Musíme se vrátit až k Zachariášovi, o kterém jsme slyšeli minulou neděli. Pamatujete si, co se mu přihodilo při službě v chrámě? Co to bylo za zprávu, která ho tak zaskočila, že ztratil řeč? A představte si, že se stejnou zprávou - o narození syna - jde teď Boží posel, anděl Gabriel, ještě na jinou adresu. Tentokrát do Nazareta, k dívce Marii. Jak to dopadne tady?

Anděl Marii nejprve slavnostně pozdravil. Prý „Raduj se, milostí naplněná. Pán s tebou.“ Ale z čeho se mám radovat? diví se Marie. Co má očekávat? Marie neví ani netuší, co to znamená, a tak je tou nečekanou návštěvou spíš zaražená a polekaná. Proto hned, stejně jako Zachariáš, i ona slyší od anděla nejprve upokojení: „Neboj se“. Ale pak už je všechno docela jinak než minule. „Bůh si tě vyvolil. Narodí se ti syn a dáš mu jméno Ježíš. On bude větší nad všechny lidi, bude nazván synem samého Boha, bude kralovat nad všemi národy.“

III. MARIINA PŘÍKLADNÁ VÍRA

Ale i Marie má svoje otázky: „Jak se to může stát? Vždyť nejsem vdaná. Nemám muže.“ Anděl jí odpoví: „To dítě se narodí, protože to chce Bůh. U Pána Boha není nemožná žádná věc.“ Když to Marie slyší, odpoví: „Ano, ať se se mnou stane to, co Bůh řekne.“ Přijímá své poslání s důvěrou, poslušností i pokorou. Neptá se na to, co bude s ní samotnou. Nemá strach o sebe, že kvůli dítěti může ztratit třeba svou dobrou pověst. Tuší, že to, co jí říká, nebude snadné. Ale věří, že k tomu všemu dostane také potřebnou sílu. Ano, ať se vše stane tak, jak Bůh řekne. Jsem připravena přijmout, co ode mne Pán Bůh požaduje.

Už vás někdy napadlo, že to, co se tehdy o Vánocích stalo, vůbec není samozřejmé? A že Pán Bůh nerozhodoval o Vánocích sám? A že i dnes k Vánocům chce slyšet také naše „ano“?

IV. CÍSAŘSKÝ ROZKAZ, PUTOVÁNÍ DO BETLÉMA A NAROZENÍ JEŽÍŠE

Podívejte se teď na obrázky na pracovním listě. Je to tentokrát celý seriál. Ale jak začíná? Vyprávěli jsme si o tom, co anděl vyhlásil Marii jako Boží rozhodnutí. Ale tady, zdá se, rozhoduje někdo úplně jiný! Římský císař Augustus! A vypadá to, že mu jde o úplně jiné věci: o peníze a o moc nad lidmi. Vydává rozkaz, aby se v jeho říši provedl soupis lidí i majetku. Kvůli daním. Každý proto musí jít tam, odkud pocházel. Pro Marii a Josefa to znamenalo vypravit se na týdenní cestu z Nazareta až do Betléma. Odtamtud pocházel Josef a celý jeho davidovský rod. Ale Betlému byla také určena stará proroctví, že tam se má narodit Spasitel. O tom však vláda z Říma neměla ani ponětí. Netušil, že svým rozkazem nevědomky přispěje k jejich naplnění.

A jak to dopadlo v Betlémě? Obrázek vám to napoví, ale vy si jistě vzpomenete i sami, jaké přivítání tam Josefa a hlavně těhotnou Marii čekalo. Zažili jistě víc než jen jedno takové ponižující odmítnutí. Jejich syn se narodil nakonec ve stáji na kraji města. A i když přišel na svět tak bezmocný, i když ho nikdo ho nečekal a nevítal a nic nenasvědčovalo tomu, že by se zrodil král, Josef a Marie poslechli a dali mu jméno Ježíš. To znamená „Hospodin vysvobozuje“.

V. ANDĚLÉ OZNAMUJÍ PŘEKVAPIVOU ZPRÁVU PASTÝŘŮM

Ve stáji spí Marie a Josef a s nimi malý Ježíš. Odpoívají i pastýři, i te v noci hlídají svá stáda. A právě ti pastýři to mají od anděla slyšet jako první: že „Hospodin vysvobozuje“. Že se na světě narodil Spasitel lidí. To je ale novina! My pastýři si tu podímuje a přemýšlíme o svých věcech a najednou tohle! A proč s tím přišel anděl právě k nám, obyčejným a zapomenutým lidem? Co my si s tím máme počít?

„Nebojte se!“ Jak dobře nás ten Boží posel zná. Jak dobře ví, v čem jsme si my lidé podobní. Zachariáš, Marie i pastýři. A jistě i my dnes: když se stane něco nezvyklého, dostaneme spíš strach. Proto nás ze všeho nejprv musí povzbudit. Teprve pak jsme schopni vnímat, když nám Pán Bůh zjevuje svou slávu. A slyšet, že se splnila dávná prorokství o záchraně. Právě dnes. A právě pro nás: „Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově.“

Ale pozor! Dívejte se dobře! To je to nejvčetnější Boží překvapení: ten zachránce je malé bezmocné dítě v plenkách, položené do jeslí. A jako by se celé nebe připojilo a rozezpívalo se radostí nad tou andělskou zprávou: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi. Bůh v nich má zálibu.“

VI. PASTÝŘI NALÉZAJÍ NOVOROZENÉ

Co se stalo pak, zkusíte to nakreslit vy sami. Jak to asi dopadlo s těmi pastýři, když se trochu probrali z toho ohromení? Poslechli to, co jim vyprávěl anděl? Vypravili se do Betléma? Nebo si řekli, že se jim to všechno nejspíš jen zdálo? Že to bylo krásné, ale že to všechno musel být jenom sen? Copak se i my s takovými pocity někdy nevracíme po Vánocích do svých všedních dnů?

A teď si spolu otevřeme Lukášovo evangelium a přečteme se sami, co je tam napsáno. Zkusme přečíst nahlas jenom všechna slovesa. Ta nám napoví nejvíce: řekli si, pojme, podívejme se, spěchali, našli, spatřili, povědli...

Ani k té zpáteční cestě nezapomněl Lukáš připsat něco důležitého. Když se pastýři se vraceli, co přitom dělali? (Oslavovali a chválili Boha.) Zkuste to nakreslit. A řekněme si: Jaké to bude s námi, když se po Vánocích vrátíme ke svým každodenním věcem my? Vždyť se přece narodil Spasitel!

MODLITBA

Hospodine, to Lukášovo vánoční vyprávění je samé překvapení. Chválíme tě za to, že u tebe je všechno ještě jinak, než jak my jsme zvyklí a než jak to říkáme. Díky, že tvoje záchrana se děje i uprostřed lidské bezmoci a slabosti. Amen

podněty pro rozhovor:

- Čemu se říká andělská zpráva?
- Znáte nějakou písničku, kde se zpívá o andělech?
- Vypráví se v bibli o tom, jak andělé vypadají? Podle čeho malíři namalovali podoby andělů?
- Hodí se vyprávět o Ježíšově narození jindy než o Vánocích?

- V ?em je pro nás Marie vzorem?
- M?že být pro nás Marie n?íím víc než vzorem?
- Napadlo vás, že p?íb?h o Ježíšov? narození stojí v ostrém protikladu s naší p?edstavou úsp?chu, št?stí, spokojenosti?
- M?že se náš zp?v stát ozv?nou zp?vu and?l??
- Zamyslete se nad slovy 'lidé dobré v?le'. Lze n?koho takového najít ve váno?ním p?íb?hu? ?í dobrá v?le vlastn? ve váno?ním p?íb?hu p?ichází ke slovu?
- Vid?li jste už T?ebechovický Betlém? Co vás tam zaujalo? Je to p?esn? podle bible? Co tam schází?
- Pamatujete si jméno ?lov?ka, kterému se zdálo o velkém žeb?íku, po n?mž sestupovali a vystupovali and?lé-poslové. P?inesli mu vzkaz and?lé nebo k n?mu hovo?il n?jaký hlas p?ímo?

Odkaz na pracovní list

[V2 Ježíšovo narození](#)

Odkaz na píse?

[Má duše Boha velebí \(BTS29\)](#)

[Ave Maria, Pán bu? s tebou](#)

[Zázrak \(SV220\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 1](#)

Téma

[Vánoce](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 1,26–38](#)

[Lukáš 2,1–20](#)